

Pamatnostādnes

par noteikumiem MIFID II piemērotības prasību aspektiem

Satura rādītājs

I.	Piemērošanas joma	4
II.	Normatīvās atsauces, saīsinājumi un definīcijas	4
III.	Mērķis	6
IV.	Atbilstība un ziņošanas pienākumi	6
V.	Pamatnostādnes par noteiktiem MIFID II piemērotības prasību aspektiem	7

I. Piemērošanas joma

Kam paredzētas šīs pamatnostādnes?

1. Šīs pamatnostādnes ir piemērojamas:

- a. kompetentām iestādēm un
- b. sabiedrībām

Ko nosaka šīs pamatnostādnes?

2. Šīs pamatnostādnes tiek piemērotas saistībā ar MIFID II 25. panta 2. punktu un MIFID II deleģētās regulas 54. un 55. pantu, un tās attiecas uz šādu MIFID II I pielikuma A iedaļā uzskaitīto ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu:

- ieguldījumu konsultācijas,
- portfeļa pārvaldība.

3. Šīs pamatnostādnes būtībā attiecas uz situācijām, kad pakalpojumus sniedz privātiem klientiem. Attiecīgā apjomā tās ir jāpiemēro arī pakalpojumiem, ko sniedz profesionāliem klientiem, ņemot vērā noteikumus, kas paredzēti MIFID II deleģētās regulas 54. panta 3. punktā un MIFID II II pielikumā.

Kad šīs pamatnostādnes stājas spēkā?

4. Šīs pamatnostādnes tiek piemērotas sešus mēnešus pēc dienas, kad tās ir publicētas EVTI tīmekļa vietnē visās ES oficiālajās valodās.

Tajā pašā dienā izbeidz piemērot iepriekšējās EVTI pamatnostādnes, kas izdotas saskaņā ar MIFID II¹.

II. Normatīvās atsauces, saīsinājumi un definīcijas

Normatīvās atsauces

EVTI regula

Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/77/EK².

¹ ESMA35-43-1163 – Pamatnostādnes par noteiktiem FITD II piemērotības prasību aspektiem.

² OV L 331, 15.12.2010., 84. lpp.

MIFID II Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES³.

MIFID II deleģētā regula Komisijas 2016. gada 25. aprīļa Deleģētā regula (ES) 2017/565, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/65/ES attiecībā uz ieguldījumu brokeru sabiedrību organizatoriskām prasībām un darbības nosacījumiem un jēdzienu definīcijām minētās direktīvas mērķiem⁴.

Komisijas Deleģētā regula 2021/1253 Komisijas 2021. gada 21. aprīļa Deleģētā regula (ES) 2021/1253, ar ko Deleģēto regulu (ES) 2017/565 groza attiecībā uz ilgtspējas faktoru, risku un vēlmju integrēšanu konkrētās ieguldījumu brokeru sabiedrību organizatoriskajās prasībās un darbības nosacījumos⁵.

Definīcijas

Ieguldījumu produkts ir finanšu instruments (MIFID II 4. panta 1. punkta 15. apakšpunkta nozīmē) vai strukturētais noguldījums (MIFID II 4. panta 1. punkta 43. apakšpunkta nozīmē).

Automatizētas konsultācijas ir ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumi, ko (pilnīgi vai daļēji) sniedz ar automatizētu vai pusautomatizētu sistēmu starpniecību, izmantojot tās kā rīku saziņai ar klientu.

Piemērotības novērtējums ir viss process, kurā notiek informācijas vākšana par klientu, un turpmākais novērtējums, ko sabiedrība veic, lai noteiktu, ka konkrētais ieguldījumu produkts tam ir piemērots, pamatojoties arī uz sabiedrības pienācīgu izpratni par produktiem, kurus tā var ieteikt vai ieguldīt klienta vārdā.

Sabiedrības ir ieguldījumu brokeru sabiedrības (kā definēts MIFID II 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā) un kredītiestādes (kā definēts MIFID II 4. panta 1. punkta 27. apakšpunktā), kad tās sniedz tādus ieguldījumu pakalpojumus kā ieguldījumu konsultācijas un portfeļa pārvaldību, kas uzskaitīti MIFID II I pielikuma A iedaļā, ieguldījumu brokeru sabiedrības un kredītiestādes (kad tās pārdod strukturētos noguldījumus vai konsultē klientus par tiem), ieguldījumu pārvaldes sabiedrības (kā definēts UCITS direktīvas⁶ 2. panta

³ OV L 173, 12.6.2014., 349. lpp.

⁴ OV L 87, 31.3.2017., 1. lpp.

⁵ OV L 277, 2.8.2021., 1. lpp.

⁶ Direktīva 2009/65/EK.

1. punkta b) apakšpunktā) un ārējie alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki (AIFP) (kā definēts AIFPD⁷ 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā), kad tie sniedz individuālo portfeļu pārvaldības ieguldījumu pakalpojumus vai blakus pakalpojumus (UCITS direktīvas 6. panta 3. punkta a) apakšpunkta un b) apakšpunkta i) punkta un AIFPD 6. panta 4. punkta a) apakšpunkta un b) apakšpunkta i) punkta nozīmē).

III. Mērķis

5. Šo pamatnostādņu mērķis ir precizēt noteiktu MIFID II piemērotības novērtēšanas prasību aspektu piemērošanu, lai nodrošinātu MIFID II 25. panta 2. punkta un MIFID II deleģētās regulas 54. un 55. panta kopīgu, vienotu un konsekventu piemērošanu.
6. EVTI sagaida, ka šīs pamatnostādnes veicinās lielāku konvergenci MIFID II piemērotības prasību interpretācijā un uzraudzības pieejās, uzsverot vairākus svarīgus jautājumus un tādējādi pastiprinot esošo standartu vērtību. Palīdzot nodrošināt, ka sabiedrības ievēro šos reglamentējošos standartus, EVTI paredz, ka attiecīgi pastiprināsies arī ieguldītāju aizsardzība.

IV. Atbilstība un ziņošanas pienākumi

Pamatnostādņu statuss

7. Šajā dokumentā ir ietvertas pamatnostādnes, kas izdotas saskaņā ar EVTI regulas 16. pantu.⁸ Saskaņā ar EVTI regulas 16. panta 3. punktu kompetentām iestādēm un finanšu tirgus dalībniekiem ir jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu atbilstību šīm pamatnostādņēm.
8. Kompetentām iestādēm, uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, ir jānodrošina atbilstība, attiecīgi iekļaujot tās savā valsts tiesiskajā regulējumā un/vai uzraudzības sistēmā, tostarp gadījumos, kad konkrētas pamatnostādnes prioritāri adresētas finanšu tirgus dalībniekiem. Šajā gadījumā kompetentām iestādēm, veicot uzraudzību, ir jānodrošina, ka finanšu tirgus dalībnieki ievēro pamatnostādnes.

Ziņošanas prasības

9. Kompetentajām iestādēm, uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, divu mēnešu laikā pēc šo pamatnostādņu publicēšanas dienas EVTI tīmekļa vietnē visās ES oficiālajās valodās ir jāpaziņo EVTI, vai tās attiecīgi ievēro vai plāno ievērot šīs pamatnostādnes, un gadījumos, kad tās neievēro vai neplāno ievērot šīs pamatnostādnes, jāizklāsta šādas rīcības iemesli.

⁷ Direktīva 2011/61/ES.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/77/EK.

10. Sabiedrībām nav jāziņo, vai tās ievēro šīs pamatnostādnes.

V. Pamatnostādnes par noteiktiem MIFID II piemērotības prasību aspektiem

I.I INFORMĀCIJA KLIENTIEM PAR PIEMĒROTĪBAS NOVĒRTĒJUMA MĒRĶI UN APJOMU

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 24. panta 1. punkts, 24. panta 4. punkts, 24. panta 5. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 1. punkts.

1. vispārīgā pamatnostādne

11. Sabiedrībām ir vienkārši un skaidri jāinformē klienti par piemērotības novērtējumu un tā nolūku – ļaut sabiedrībai rīkoties atbilstoši klienta interesēm. Sniedzot šo informāciju, ir izsmeļoši jāpaskaidro, ka sabiedrības pienākums ir veikt novērtējumu, lai tādējādi klienti saprastu, kādēļ viņiem tiek prasīta konkrēta informācija un kādēļ ir svarīgi, ka šī informācija ir aktuāla, precīza un izsmeļoša. Šādu informāciju var sniegt standartizētā formātā.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

12. Informācijai par piemērotības novērtējumu ir jāpalīdz klientiem izprast prasību nolūku. Informācijai par piemērotības novērtējumu ir jānodrošina klienti sniegt aktualizētu, precīzu un pietiekamu informāciju par viņu zināšanām, pieredzi, finansiālo situāciju (tostarp spēju ciest zaudējumus) un ieguldījumu mērķiem (tostarp noturību pret risku). Sabiedrībām ir jāinformē klienti, ka ir svarīgi iegūt pilnīgu un precīzu informāciju, lai sabiedrība var ieteikt klientam piemērotus produktus vai pakalpojumus. Nesaņemot šādu informāciju, sabiedrības nevar klientiem nodrošināt ieguldījumu konsultācijas un portfeļa pārvaldības pakalpojumus.
13. Sabiedrības var izlemt, kā tās informē savus klientus par piemērotības novērtējumu. Tomēr ir jāizmanto tāds formāts, kas nodrošina iespēju pārbaudīt, vai informācija ir tikusi sniegta.
14. Sabiedrībām ir jāvairās apgalvot vai radīt iespaidu, ka klients ir tas, kurš izlemj par ieguldījuma piemērotību vai nosaka to, kuri finanšu instrumenti atbilst viņa riska profilam. Piemēram, sabiedrībām ir jāvairās norādīt klientam, ka konkrētais finanšu instruments ir tas, ko klients izvēlēties kā piemērotu, vai pieprasīt klientam apstiprināt, ka instruments vai pakalpojums ir klientam piemērots.
15. Jebkuras atrunas (vai līdzīgi paziņojumi) ar nolūku mazināt sabiedrības atbildību par piemērotības novērtējumu nekādā ziņā nedrīkst ietekmēt klientam faktiski sniegtā pakalpojuma aprakstu, ne arī novērtējumu par sabiedrības atbilstību attiecīgajām prasībām. Piemēram, vācot klienta informāciju, kas vajadzīga, lai veiktu piemērotības novērtējumu (piemēram, ieguldījumu termiņš / turējuma laikposms vai informācija par noturību pret risku), sabiedrībām nav jāapgalvo, ka tās nevērtē piemērotību.

16. Lai palīdzētu klientiem izprast jēdzienu “vēlmes ilgtspējas jomā”, kas ieviests saskaņā ar MIFID II deleģētās regulas 2. panta 7. punktu, un šajā kontekstā izdarāmās izvēles, sabiedrībām ir skaidri un bez tehniskiem apzīmējumiem jāizskaidro termini un atšķirības starp dažādiem vēlmju ilgtspējas jomā definīcijas elementiem, kas norādīti 2. panta 7. punkta a)–c) apakšpunktā, kā arī atšķirības starp šiem produktiem un produktiem bez minētajām ilgtspējības iezīmēm. Sabiedrībām arī jāizskaidro termini un jēdzieni, kas tiek lietoti, atsaucoties uz vides, sociālajiem un pārvaldības aspektiem.
17. Lai novērstu iespējamās nepilnības klienta izpratnē par pakalpojumiem, ko sniedz ar automatizētu konsultāciju starpniecību, sabiedrībām papildus pārējai vajadzīgajai informācijai ir jāsniedz klientam šāda informācija:
- ļoti izsmeļošs paskaidrojums par to, kāda konkrēti ir cilvēka iesaistīšanās pakāpe un apmērs, kā arī par to, vai un kā klients var lūgt cilvēka iesaistīšanos;
 - paskaidrojums, ka atbildes, ko sniedz klienti, tieši ietekmēs piemērotības noteikšanu lēmumiem par ieguldījumiem, kas tiek ieteikti vai veikti klienta vārdā;
 - apraksts par informācijas avotiem, kas izmantoti, lai ģenerētu ieguldījumu konsultāciju vai sniegtu portfeļa pārvaldības pakalpojumu (piemēram, izmantojot tiešsaistes anketu, sabiedrībām būtu jāpaskaidro, ka anketā sniegtās atbildes var būt vienīgais pamats, lai sniegtu automatizētu konsultāciju, vai ka sabiedrībai ir pieejama arī cita informācija par klientu vai kontiem);
 - paskaidrojums, kā un kad tiks atjaunināta informācija par klientu, ņemot vērā viņa situāciju, personiskos apstākļus u. tml.
18. Tā kā visai informācijai un ziņojumiem, ko sniedz klientiem, ir jāatbilst attiecīgajiem noteikumiem (tostarp pienākumam sniegt informāciju, izmantojot pastāvīgu informācijas nesēju), sabiedrībām ir arī rūpīgi jāapsver, vai informācija, kuru tās atklāj rakstiski, ir sagatavota tā, lai tā būtu saprotama (piemēram, informācija tiek sniegta klientiem tieši un nav slēpta vai nesaprotama). Sabiedrībām, kas sniedz automatizētas konsultācijas, jo īpaši var būt jāievēro šādi nosacījumi:
- jāuzsver būtiskā informācija (piemēram, izmantojot tādas noformējuma iezīmes kā uznirstošos logus);
 - jāapsver, vai atsevišķai informācijai ir jāpievieno interaktīvs teksts (piemēram, izmantojot tādas noformējuma iezīmes kā paskaidres) vai citi līdzekļi, lai sniegtu papildu informāciju klientiem, kuri meklē detalizētāku informāciju (piemēram, izmantojot jautājumu un atbilžu sadaļu).

I.II IEPAZĪT KLIENTU UN PĀRZINĀT SAVU PRODUKTU

Pasākumi, kas jāveic, lai iepazītu klientus

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 16. panta 2. punkts, 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 2. punkts, 54. panta 5. punkts un 55. pants.

2. vispārīgā pamatnostādne

19. Sabiedrībām ir jāizstrādā, jāievieš un jāuztur attiecīga politika un procedūras (tostarp attiecīgi rīki), lai tās varētu saprast svarīgākos faktus par saviem klientiem un to raksturlielumiem. Sabiedrībām ir jānodrošina, ka par klientiem iegūtās informācijas novērtējums tiek veikts konsekventi, neatkarīgi no līdzekļiem, kas izmantoti, lai iegūtu šo informāciju.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

20. Sabiedrību politikai un procedūrām jābūt tādām, kas ļauj iegūt un izvērtēt visu vajadzīgo informāciju, lai novērtētu katra klienta piemērotību, vienlaikus ņemot vērā elementus, kas izklāstīti 3. pamatnostādnē.
21. Piemēram, sabiedrības var izmantot anketas (arī digitālā formātā), ko ir aizpildījuši klienti, vai informāciju, kas iegūta sarunās ar klientiem. Sabiedrībām jānodrošina, ka klientiem uzdotie jautājumi ir pietiekami konkrēti, tiek saprasti pareizi un jebkuras citas informācijas iegūšanai izmantotās metodes ir izstrādātas tā, lai iegūtu informāciju, kas vajadzīga piemērotības novērtēšanai.
22. Sagatavojot anketas, kas paredzētas informācijas iegūšanai par klientiem, lai veiktu piemērotības novērtējumu, sabiedrībām ir jāapzinās un jāizvērtē visbiežāk sastopamie iemesli, kādēļ ieguldītāji varētu neatbildēt korekti uz anketas jautājumiem. Konkrētāk:
 - ir jāpievērš uzmanība tam, lai anketas jautājumi būtu precīzi, izsmeļoši un visaptveroši, izvairoties no maldinoša, neskaidra, neprecīza un tehniski pārlietu sarežģīta izteiksmes veida;
 - noformējums būtu rūpīgi jāizstrādā un būtu jāizvairās no ieguldītāju izvēles ietekmēšanas (fonti, rindstarpas u. tml.);
 - ir jāizvairās vienā jautājumā savīknēt vairākus jautājumus (vākt informāciju par vairākiem elementiem, uzdodot vienu jautājumu, jo īpaši, novērtējot zināšanas un pieredzi, kā arī noturību pret risku);
 - sabiedrībām ir rūpīgi jāapsver jautājumu uzdošanas secība, lai efektīvi iegūtu informāciju;
 - lai nodrošinātu, ka tiek iegūta vajadzīgā informācija, anketās faktiski nevajadzētu būt iespējai neatbildēt uz kādu jautājumu (jo īpaši, vācot informāciju par ieguldītāja finansiālo stāvokli).

23. Sabiedrībām ir jāveic arī racionāli pasākumi, lai novērtētu klienta izpratni par ieguldījumu risku, kā arī riska un ieguldījumu ienesīguma attiecību, jo tas ir svarīgi, lai sabiedrības, veicot piemērotības novērtējumu, varētu rīkoties saskaņā ar savu klientu interesēm. Šajā ziņā uzdodot jautājumus, sabiedrībām ir skaidri un vienkārši jāpaskaidro, ka atbildes uz tiem palīdzēs novērtēt klienta gatavību uzņemt risku (risku profilu) un tādējādi noteikt klientam piemērotākos finanšu instrumentu (un ar tiem saistīto risku) veidus.
24. Informācija, kas vajadzīga, lai veiktu piemērotības novērtējumu, ietver dažādus elementus, kuri var ietekmēt, piemēram, klienta finansiālā stāvokļa analīzi (tostarp viņa spēju uzņemt zaudējumus) vai ieguldījumu mērķus (tostarp viņa noturību pret risku). Šādu elementu piemēri ir:
- klienta ģimenes stāvoklis (jo īpaši klienta tiesībspēja un rīcībspēja rīkoties ar aktīviem, kas var piederēt arī viņa partnerim);
 - klienta ģimenes situācija (izmaiņas klienta ģimenes situācijā, piemēram, jauns bērns vai bērns, kurš ir studiju sākšanas vecumā, var ietekmēt viņa finansiālo stāvokli);
 - vecums (kam lielākoties ir svarīga nozīme, lai nodrošinātu ieguldījumu mērķu pareizu novērtējumu un jo īpaši finanšu riska pakāpi, ko ieguldītājs ir gatavs uzņemt, kā arī ieguldījumu termiņu / turējuma laikposmu, kas norāda gatavību turēt ieguldījumu noteiktu laikposmu);
 - klienta nodarbinātības situācija (nodarbinātības drošības pakāpe vai fakts, ka klienta vecums tuvojas pensionēšanās vecumam, var ietekmēt viņa finansiālo stāvokli vai ieguldījumu mērķus);
 - klientam vajadzīgā likviditāte noteiktos svarīgos ieguldījumos vai vajadzība finansēt nākotnes finanšu saistības (piemēram, īpašuma iegāde, mācību maksa).
25. Nosakot, kāda informācija ir vajadzīga, sabiedrībām ir jāpatur prātā ietekme, kādu attiecībā uz piemērotības novērtējumu varētu radīt jebkādas būtiskas šīs informācijas izmaiņas.
26. Informācijā par klienta vēlmēm ilgtspējas jomā jāietver visi aspekti, kas minēti "vēlmju ilgtspējas jomā" definīcijā saskaņā ar MIFID II deleģētās regulas 2. panta 7. punktu, un tai jābūt pietiekami detalizētai, lai varētu saskaņot klienta vēlmes ilgtspējas jomā ar finanšu instrumentu ilgtspējības iezīmēm. Sabiedrībām no klientiem jāievāc šāda informācija:
- Vai klientam ir kādas vēlmes ilgtspējas jomā (jā/nē).
 - Ja klients uz iepriekšējo jautājumu atbild "jā", vai klientam ir vēlmes ilgtspējas jomā attiecībā uz vienu vai vairākiem definīcijas a), b) vai c) apakšpunktiem saskaņā ar MIFID II deleģētās regulas 2. panta 7. punktu.
 - Aspektam a) un b) jānorāda minimālā daļa.

- Attiecībā uz aspektu c) jāņem vērā svarīgākā negatīvā ietekme (SNI, angliiski *principal adverse impacts* (PAI)), tostarp kvantitatīvie vai kvalitatīvie kritēriji, kas apliecina to, ka SNI ir ņemta vērā.

Visā procesā sabiedrībām ir jāieņem neitrāla un objektīva nostāja, lai neietekmētu klientu atbildes.

27. Lai to panāktu, sabiedrības var izvēlēties šādu pieeju:

- Sabiedrības var vākt informāciju par klienta vēlmēm ilgtspējas jomā attiecībā uz vienu vai vairākiem aspektiem, kas izteikti MIFID II deleģētās regulas 2. panta 7. punkta a)–c) apakšpunktā. Šo aspektu var novērtēt, uzdodot slēgtus jautājumus ar atbildes iespējām “jā/nē”.
- Sabiedrības var arī vākt informāciju par to, vai klienta vēlmes ilgtspējas jomā attiecībā uz b) un c) apakšpunktu, ja tādas ir, ir vērstas uz ilgtspējas faktoriem vides, sociālajā vai pārvaldības jomā vai uz to kombināciju, vai arī klientam nav tādu vēlmju.
- Ja klients izsaka vēlmes “minimālās daļas” aspektā, kā norādīts a) un b) apakšpunktā, sabiedrības var vākt šo informāciju, norādot nevis precīzu procentuālo daļu, bet gan minimālo procentuālo daļu. Šie procenti klientam jānorāda neitrālā veidā, un tiem jābūt pietiekami detalizētiem. Piemēram, sabiedrības var palīdzēt klientam noteikt minimālo daļu, tuvinot šo minimālo daļu standartizētām minimālajām daļām, piemēram, “vismaz 20 %”, “vismaz 25 %”, “vismaz 30 %” u. tml.
- Ja klients vēlas iekļaut finanšu instrumentu, kas ņem vērā SNI, apkopotajai informācijai jāaptver c) apakšpunktā minētie SNI kvalitatīvie vai kvantitatīvie elementi. Sabiedrības var pārbaudīt klienta vēlmes un apetīti attiecībā uz SNI integrāciju saistībā ar SNI rādītāju saimēm kopumā, pamatojoties uz iespējamo klienta interesi par vides, sociālajiem vai pārvaldības aspektiem, izmantojot Ilgtspējas finanšu informācijas atklāšanas regulas (*SFDR*) regulatīvajos tehniskajos standartos (RTS)⁹ norādītās kategorijas (nevis pieeju, kuras pamatā ir katrs atsevišķais SNI rādītājs), piemēram, emisijas, energoefektivitāte, ūdens un atkritumi u. tml.

Pēc tam var uzsākt izvērtēšanu par katru kategoriju, vai tā klientam ir svarīga/būtiska. Šo kvalitatīvo izvērtējumu var balstīt uz pieejām, kurās attiecībā uz produktiem tiek ņemta vērā SNI (piemēram, izslēgšanas stratēģijas/ pretrunu novēršanas rīcībpolitikas/ balsošanas un iesaistes rīcībpolitikas).

Ja klients vēlas iekļaut finanšu instrumentu, kurā tiek ņemta vērā SNI, sabiedrības var arī jautāt klientam, vai pastāv konkrētas saimnieciskās darbības,

⁹ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2022/1288.

kuras tas, pamatojoties uz attiecīgām SNI, vēlas izslēgt no saviem ieguldījumiem (piemēram, kādas konkrētas saimnieciskās darbības, kuras uzskatāmas par būtiski kaitīgām saskaņā ar ES taksonomijas regulējumu un/vai kuras ir pretrunā ar klienta vides un ētiskajiem uzskatiem un ir saistītas ar noteiktu svarīgu negatīvo ietekmi uz ilgtspējas faktoriem).

28. Sabiedrībām jāizstrādā politika un instrukcijas saviem darbiniekiem, kuri strādā ar klientiem, situācijām, kad klienti atbild, ka viņiem ir vēlmes ilgtspējas jomā, bet viņi nenorāda vēlmi attiecībā uz kādu no konkrētajiem aspektiem, kas minēti MIFID II deleģētās regulas 2. panta 7. punkta a)–c) apakšpunktā, vai attiecībā uz minimālo daļu. Piemēram, sabiedrība var apsvērt jebkuru aspektu saskaņā ar deleģētās regulas 2. panta 7. punkta a)–c) apakšpunktu. Ja sabiedrības izmanto šādu pieeju, tām tas jāpaskaidro un jāinformē klients par tā(-o) ieguldījumu produkta(-u) ilgtspējības iezīmēm, kuru(-s) sabiedrība iesaka vai kurā(-os) sabiedrība veiks ieguldījumu klienta vārdā, un piemērotības ziņojumā¹⁰ tām jādokumentē klienta izvēle, detalizētāk neprecizējot vēlmes ilgtspējas jomā. Sabiedrībām jānodrošina līdzīga kārtība, kad tās sniedz automatizētu konsultāciju pakalpojumus, ņemot vērā ierobežoto mijiedarbību ar cilvēkiem.
29. Ja sabiedrības sniedz portfeļa pārvaldības vai ieguldījumu konsultāciju pakalpojumus, izmantojot portfeļa pieeju, tām jāapkopo informācija par klienta vēlmēm ilgtspējas jomā ar tādu pašu precizitāti, kā norādīts iepriekš 26. un 27. punktā. Sabiedrībām arī jājauc klientam, kādu daļu/procentuālo daļu no portfeļa (ja tāds ir) klients vēlas ieguldīt produktos, kas atbilst klienta vēlmēm ilgtspējas jomā. Ja sabiedrības strādā ar paraugportfeļiem, kuros ir apvienoti daži vai visi iepriekš 26. punktā uzskaitītie kritēriji, šiem paraugportfeļiem ir jānodrošina detalizēts klienta vēlmju novērtējums, un tos nedrīkst pārvērst par anketām, kas liek klientam izvēlēties noteiktus kritērijus, kuri var neatbilst klienta vēlmēm ilgtspējas jomā¹¹.
30. Sabiedrībām ir jāveic pieņemami pasākumi, lai pietiekamā mērā novērtētu klientu izpratni par galvenajiem raksturlielumiem un riskiem saistībā ar sabiedrības piedāvāto produktu veidiem. Mehānismi, ko sabiedrības pieņem, lai novērstu pašnovērtēšanu un nodrošinātu klienta sniegto atbildi konsekvenci¹², ir jo īpaši svarīgi, lai pareizi novērtētu klienta zināšanas un pieredzi. Informācija, ko sabiedrības vāc par klienta zināšanām un pieredzi, ir jāskata kopā, lai novērtētu viņa vispārējo izpratni par produktiem un riskiem saistībā ar ieteiktajiem darījumiem vai viņa portfeļa pārvaldību.
31. Sabiedrībām ir svarīgi arī novērtēt, kā klients izprot finanšu pamatjēdzienus, piemēram, “ieguldījumu risku” (arī koncentrācijas risku) un “līdzsvaru starp risku un ienesīgumu”. Tādēļ sabiedrībām ir jāapsver iespēja izmantot orientējošus, saprotamus piemērus, kuros aplūkoti iespējamie zaudējuma/ienesīguma līmeņi, kas var rasties atkarībā no riska, ko klients uzņēmis, un ir jānovērtē klienta reakcija šādās situācijās.

¹⁰ Piemērotības ziņojums ir FITD II 25. pantā minētais “paziņojums par piemērotību”.

¹¹ Šis punkts jāinterpretē saistībā ar pamatnostādņu 87. punktu.

¹² Sk. 4. pamatnostādni.

32. Sabiedrībām ir jāizstrādā anketas tā, lai no tām būtu iespējams iegūt vajadzīgo informāciju par klientu. Ierobežotās cilvēka mijiedarbības dēļ jo īpaši būtiski tas var būt sabiedrībām, kas sniedz automatizētas konsultācijas. Lai izpildītu prasības attiecībā uz šādu novērtējumu, sabiedrībām ir jāņem vērā šādi faktori:
- vai, izmantojot informāciju, kas iegūta no tiešsaistes anketas, sabiedrība var secināt, ka sniegtā konsultācija ir piemērota klientam, ņemot vērā viņa zināšanas un pieredzi, finansiālo stāvokli, kā arī ieguldījumu mērķus un vajadzības;
 - vai anketas jautājumi ir pietiekami skaidri un/vai anketa ir izstrādāta tā, lai vajadzības gadījumā klientiem sniegtu papildu paskaidrojumus vai piemērus (piemēram, izmantojot tādus noformējuma elementus kā ekrāna padomi vai uznirstošie logi);
 - vai, atbildot uz anketas jautājumiem tiešsaistē, klientiem ir pieejama cilvēka palīdzība (tostarp attālināta iesaistīšanās, izmantojot e-pastu vai mobilo tālruni);
 - vai ir veikti pasākumi, lai novērstu nekonsekventas klientu atbildes (piemēram, integrējot anketā noformējuma elementus, kas brīdina klientus, ja viņu atbildes šķiet savstarpēji nesaderīgas, un ierosina viņiem pārskatīt šādas atbildes; vai ieviešot sistēmas, kas automātiski atzīmē ar karodziņu šķietami nesaderīgu informāciju, ko sniedzis klients, lai sabiedrība to vēlāk varētu izvērtēt vai pārbaudīt).

No klientiem iegūstamās informācijas apjoms (proporcionalitāte)

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 2. līdz 5. punkts un 55. pants.

3. vispārīgā pamatnostādne

33. Pirms ieguldījumu konsultāciju vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu sniegšanas sabiedrībām vienmēr ir jāiegūst “nepieciešamā informācija”¹³ par klienta zināšanām un pieredzi, finansiālo stāvokli un ieguldījumu mērķiem. Iegūtās informācijas apjoms var būt dažāds, un ir jāņem vērā paredzēto ieguldījumu konsultāciju vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu iezīmes, izvērtējamo ieguldījumu produktu raksturlielumi un klienta raksturlielumi.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

34. Nosakot, kāda informācija ir “nepieciešama”, sabiedrībām saistībā ar klienta zināšanām un pieredzi, finansiālo stāvokli un ieguldījumu ir jāapsver:
- finanšu instrumenta vai darījuma veids, ko sabiedrība var ieteikt vai ko tā var veikt (tostarp sarežģītība un riska līmenis);

¹³ Jēdziens “vajadzīgā informācija” ir jāsaprot kā informācija, kas sabiedrībām ir jāiegūst, lai izpildītu FITD II piemērotības prasības.

- tā pakalpojuma būtība un specifika, ko sabiedrība var sniegt;
 - klienta vajadzības un apstākļi;
 - klienta veids.
35. Lai gan iegūstamās informācijas apjoms var būt dažāds, standarta informācija, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka sniegtais ieteikums vai klienta vārdā veiktais ieguldījums ir piemērots klientam, vienmēr paliek nemainīga. Saskaņā ar MIFID II sabiedrībām ir atļauts iegūt tādu informācijas apjomu, kas ir samērīgs ar to piedāvājumiem produktiem un pakalpojumiem vai produktiem un pakalpojumiem, par kuriem klients pieprasa konkrētas ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumus. Sabiedrībām klientu dēļ nav atļauts samazināt aizsardzības līmeni.
36. Piemēram, nodrošinot piekļuvi sarežģītiem¹⁴ vai riskantiem¹⁵ finanšu instrumentiem, ieguldījumu sabiedrībām ir rūpīgi jāapsver, vai ir nepieciešama detalizētāka informācija par klientu nekā informācija, ko tās iegūtu mazāk sarežģītu un riskantu instrumentu gadījumā. Tas ir jādara, lai sabiedrības varētu novērtēt klienta spēju saprast un finansiāli uzņemties ar šādiem instrumentiem saistītus riskus¹⁶. EVTI paredz, ka saistībā ar šādiem sarežģītiem produktiem sabiedrības cita starpā stingri novērtēs klienta zināšanas un pieredzi, tostarp, piemēram, viņa spēju izprast mehānismus, kas padara ieguldījumu produktu "sarežģītu", vai klients jau ir tirgojis šādus produktus (piemēram, atvasinātos instrumentus vai aizņēmumu produktus), cik ilgi viņš tādus produktus jau tirgo u. tml.
37. Nelikvīdu finanšu instrumentu gadījumā¹⁷ iegūstamā "nepieciešamā informācija" ietvers informāciju par laiku, cik ilgi klients ir gatavs turēt ieguldījumu. Tā kā informācija par klienta finansiālo stāvokli ir jāiegūst vienmēr, iegūstamās informācijas apjoms var būt atkarīgs no ieteicamo finanšu instrumentu vai paredzētā darījuma veida. Piemēram, nelikvīdu vai riskantu finanšu instrumentu gadījumā iegūstamā "nepieciešamā informācija" var ietvert visus tālāk norādītos elementus, kas vajadzīgi, lai pārliecinātos, vai, ņemot vērā klienta finansiālo stāvokli, viņš var ieguldīt vai turēt ieguldījumus šādos instrumentos:
- klienta regulāro un kopējo ienākumu apmērs, vai ienākumi ir pastāvīgi vai īslaicīgi un kāds ir ienākumu avots (piemēram, ienākumi no nodarbinātības, pensijas, ieguldījumiem, izīrēšanas u. tml.);
 - klienta aktīvi, tostarp likvīdie aktīvi, ieguldījumi un nekustamais īpašums, kas norādītu, kādi finanšu ieguldījumi, personīgie un ieguldījumu īpašumi, pensiju fondi,

¹⁴ Kā noteikts FITD II, kā arī ņemot vērā kritērijus, kas definēti 7. pamatnostādņē.

¹⁵ Katrai sabiedrībai jau iepriekš ir jānosaka piedāvājumā ieguldītājiem iekļauto finanšu instrumentu riska līmenis, ņemot vērā iespējamās pamatnostādnes, ja tādas ir, ko izdevušas kompetentās iestādes, kuras veic sabiedrības uzraudzību.

¹⁶ Jebkurā gadījumā, lai nodrošinātu klientu izpratni par ieguldījumu risku un iespējamiem zaudējumiem, kas viņiem var būt jāuzņemas, sabiedrībai cik vien iespējams skaidri un saprotami ir jāizklāsta šie riski, ar piemēriem uzskatāmi parādot zaudējumu apmēru, kas varētu rasties neienesīga ieguldījuma gadījumā.

¹⁷ Katrai sabiedrībai jau iepriekš ir jānosaka, kuri no piedāvājumā ieguldītājiem iekļautajiem finanšu instrumentiem ir uzskatāmi par nelikvīdiem, ņemot vērā iespējamās pamatnostādnes, ja tādas ir, ko izdevušas kompetentās iestādes, kuras veic sabiedrības uzraudzību.

skaidras naudas noguldījumi u. tml. klientam var būt. Attiecīgos gadījumos sabiedrībai vajadzētu iegūt arī informāciju par nosacījumiem, noteikumiem, piekļuvi, aizņēmumiem, garantijām un citiem ierobežojumiem, ja tie attiecas uz iepriekšminētajiem aktīviem, ja tādi ir;

- klienta regulārās finansiālās saistības, ietverot to, kādas finansiālās saistības klients ir uzņēmis vai plāno uzņemt (klienta debets, kopējās parādsaistības un citas periodiskas saistības u. tml.).

38. Nosakot, kāda informācija ir jāiegūst, ieguldījumu sabiedrībām ir arī jāņem vērā sniedzamo pakalpojumu būtība. Praktiski tas nozīmē, ka:

- sniedzot ieguldījumu konsultācijas, sabiedrībām ir jāiegūst pietiekama informācija, lai varētu novērtēt klienta spēju saprast katra tā finanšu instrumenta riskus un būtību, kuru sabiedrība paredz ieteikt šim klientam;
- tā kā, sniedzot portfeļa pārvaldības pakalpojumu, sabiedrībai ir jāpieņem lēmumi par ieguldījumiem klienta vārdā, klientam var nebūt pietiekami detalizētu vajadzīgo zināšanu un pieredzes attiecībā uz visiem finanšu instrumentiem, kas potenciāli varētu veidot vērtspapīru portfeli, kad viņam tiek sniegta konsultācijas pakalpojums par ieguldījumiem finanšu instrumentos. Tomēr arī šādās situācijās klientam ir jāsaprot vismaz vispārējie portfeļa riski un ir jābūt vispārīgai izpratnei par riskiem saistībā ar veidu katram finanšu instrumentam, ko var iekļaut portfelī. Sabiedrībām ir jāgūst ļoti skaidra izpratne un zināšanas par klienta ieguldījumu profilu.

39. Tāpat klienta pieprasītā pakalpojuma specifika arī var ietekmēt par klientu iegūstamās informācijas detalizācijas pakāpi. Piemēram, sabiedrībām būtu jāiegūst vairāk informācijas par klientiem, kuri lūdz ieguldījumu konsultācijas par visu savu finanšu portfeli, nekā par klientiem, kuri lūdz konkrētu konsultāciju par to, kā ieguldīt noteiktu naudas summu, kas ir salīdzinoši maza visa portfeļa daļa.

40. Nosakot iegūstamās informācijas apjomu, sabiedrībai ir jāņem vērā arī klienta specifika. Piemēram, parasti padziļinātāka informācija ir jāiegūst par vecākiem un potenciāli mazāk aizsargātiem klientiem (kādi varētu būt gados vecāki klienti), vai nepieredzējušiem klientiem, kuri ieguldījumu konsultāciju vai portfeļa pārvaldības pakalpojumus lūdz pirmo reizi. Ja sabiedrība sniedz ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumus profesionālam klientam (kas ir pareizi klasificēts kā tāds), tai ir tiesības pieņemt, ka klientam ir vajadzīgais pieredzes un zināšanu līmenis, un tāpēc nav jāiegūst informācija par šiem aspektiem.

41. Tāpat, ja ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumi tiek sniegti klientam, kas būtībā ir profesionāls klients¹⁸, sabiedrībai ir tiesības pieņemt, ka klients ir finansiāli spējīgs uzņemt jebkādas saistītos ieguldījumu riskus atbilstoši šā klienta ieguldījumu mērķiem, un tāpēc parasti nav jāiegūst informācija par klienta finansiālo

¹⁸ Kā noteikts FITD II tās II pielikuma I iedaļā ("To klientu kategorijas, kurus uzskata par profesionāļiem").

stāvokli. Tomēr šāda informācija ir jāiegūst, ja tas ir vajadzīgs saskaņā ar klienta ieguldījumu mērķiem. Piemēram, ja klients vēlas ierobežot risku, sabiedrībai ir jāiegūst detalizēta informācija par šo risku, lai varētu piedāvāt efektīvu riska ierobežošanas instrumentu.

42. Iegūstamā informācija ir atkarīga arī no klienta vajadzībām un apstākļiem. Piemēram, sabiedrībai, iespējams, ir vajadzīga detalizētāka informācija par klienta finansiālo stāvokli, ja klientam ir vairāki un/vai ilgtermiņa ieguldījumu mērķi, nekā tad, ja klients vēlas veikt drošu īstermiņa ieguldījumu.¹⁹
43. Informācija par klienta finansiālo stāvokli ietver arī informāciju par viņa ieguldījumiem. Tas nozīmē, ka no sabiedrībām sagaida, ka tām ir informācija par klienta finanšu ieguldījumiem, ko viņš tur sabiedrībā, par katru instrumentu atsevišķi. Atkarībā no sniegtās konsultācijas tvēruma, sabiedrībām būtu arī jānodrošina klienti atklāt informāciju par finanšu ieguldījumiem, kurus tie tur citās sabiedrībās, ja iespējams, arī par katru instrumentu atsevišķi.

Informācijas par klientu ticamība

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 7. punkta pirmā daļa.

4. vispārīgā pamatnostādne

44. Sabiedrībām ir jāveic racionāli pasākumi un jāizmanto piemēroti rīki, lai nodrošinātu, ka par klientiem iegūtā informācija ir ticama un atbilstoša, nepamatoti nepaļaujoties uz klienta pašnovērtējumu.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

45. No klientiem sagaida precīzu, atjauninātu un pilnīgu informāciju, kas ir vajadzīga piemērotības novērtēšanai. Tomēr ieguldījumu sabiedrībām ir jāveic racionāli pasākumi, lai pārbaudītu par klientiem iegūtās informācijas ticamību, precizitāti un atbilstību²⁰. Sabiedrības joprojām atbild par to, lai tām ir informācija, kas vajadzīga piemērotības novērtēšanai. Šajā ziņā jebkura vienošanās, ko parakstījis klients, vai informācija, ko sabiedrība ir atklājusi, kas varētu mazināt sabiedrības atbildību par piemērotības novērtējumu, tiek uzskatīta par neatbilstošu attiecīgajām MIFID II un saistītās deleģētās regulas prasībām.
46. Pašnovērtējums jālīdzsvaro ar objektīviem kritērijiem. Piemēram:
 - tā vietā, lai jautātu klientam, vai viņš izprot jēdzienus “līdzsvars starp risku un ienesīgumu” un “riska dažādošana”, sabiedrībai jāsniedz klientam daži praktiski

¹⁹ Var būt situācijas, kad klients nevēlas atklāt pilnīgu informāciju par savu finansiālo stāvokli. Saistībā ar šo konkrēto jautājumu sk. jautājumus un atbildes par FITD II tematiem, kuri attiecas uz ieguldītāju aizsardzību (ESMA35-43-349).

²⁰ Strādājot ar profesionāliem klientiem, sabiedrībām jāņem vērā proporcionalitātes principi, kas minēti 3. pamatnostādnē atbilstoši FITD II deleģētās regulas 54. panta 3. punktam.

piemēri par situācijām, ar kurām var saskarties praksē, piemēram, izmantojot diagrammas vai pozitīvus un negatīvus scenārijus, kas balstīti uz pamatotiem pieņēmumiem;

- tā vietā, lai jautātu klientam, vai viņam ir pietiekamas zināšanas par konkrētu ieguldījumu produktu veidu galvenajām iezīmēm un riskiem, sabiedrībai, piemēram, jāuzdod jautājumi, kuru mērķis ir novērtēt klienta patiesās zināšanas par konkrētiem ieguldījumu produktu veidiem, piemēram, uzdodot jautājumus ar atbilžu variantiem, uz kuriem klientam jāsniedz pareiza atbilde;
 - tā vietā, lai jautātu klientam, vai, viņaprāt, viņš ir pietiekami pieredzējis, lai ieguldītu noteiktos produktos, sabiedrībai jājautā klientam, kāda veida produktus viņš zina un kāda ir viņa nesenā un biežākā tirdzniecības pieredze ar tiem;
 - tā vietā, lai jautātu klientam, vai, viņaprāt, viņam ir pietiekami daudz līdzekļu ieguldījumiem, sabiedrībai jālūdz faktiska informācija par klienta finansiālo stāvokli, piemēram, par pastāvīgo ienākumu avotu un nenokārtotajām saistībām (piemēram, banku aizdevumiem vai citiem parādiem, kas var būtiski ietekmēt novērtējumu par klienta spēju finansiāli uzņemt jebkādus riskus un zaudējumus saistībā ar ieguldījumu);
 - tā vietā, lai jautātu klientam, vai viņš jūtas pietiekami ērti, uzņemoties risku, sabiedrībai jājautā, kāda apmēra zaudējumus noteiktā laikā periodā klients būtu gatavs uzņemt vai nu attiecībā uz kādu atsevišķu ieguldījumu, vai kopējo portfeli.
47. Novērtējot klienta zināšanas un pieredzi, sabiedrībai arī jāizvairās no pārāk plašu jautājumu uzdošanas ar "jā/nē" atbildēm un/vai no ļoti plaša pašnovērtējuma pieejas (piemēram, sabiedrības nedrīkst iesniegt klientam ieguldījumu produktu sarakstu, lūdzot viņam/viņai norādīt, kurus produktus viņš/viņa izprot). Ja sabiedrības jau iepriekš aizpilda atbildes, pamatojoties uz klienta darījumu vēsturi ar šo sabiedrību (piemēram, izmantojot kādu citu ieguldījumu pakalpojumu), tām jānodrošina, ka tiek izmantota tikai pilnībā objektīva, piemērota un uzticama informācija un ka klientam tiek dota iespēja pārskatīt un, ja nepieciešams, izlabot un/vai pārrakstīt katru no iepriekš aizpildītajām atbildēm, lai nodrošinātu visas iepriekš aizpildītās informācijas precizitāti. Sabiedrībām arī jāatturas prognozēt klientu pieredzi, pamatojoties uz pieņēmumiem.
48. Lai, izmantojot anketu, novērtētu klientu noturību pret risku, sabiedrībām ir ne vien jāizvērtē nākamo ieguldījumu vēlamie riska un ienesīguma raksturlielumi, bet ir arī jāņem vērā klienta priekšstati par risku. Tādēļ, lai gan būtu jāizvairās no pašnovērtējuma attiecībā uz noturību pret risku, varētu uzdot skaidri formulētus jautājumus par klienta personiskajām izvēlēm riska nenoteiktības situācijās. Turklāt sabiedrības, jautājot klientam, kā viņš reaģētu, ja viņa portfeļa vērtība samazinātos, varētu, piemēram, izmantot diagrammas, konkrētas procentuālās daļas vai konkrētus skaitļus.
49. Ja sabiedrības piemērotības novērtēšanas procesā paļaujas uz rīkiem, ko klienti izmantos (piemēram, aptaujas vai riska profila noteikšanas programmatūru), tām ir jāpārliecinās, ka tām ir piemērotas sistēmas un kontroles pasākumi, lai nodrošinātu, ka

šie rīki atbilst mērķim un sniedz apmierinošus rezultātus. Piemēram, riska profila noteikšanas programmatūrās varētu būt iekļauta klientu atbilžu saskaņotības kontrole, lai izceltu pretrunas klienta sniegtās informācijas dažādās daļās.

50. Sabiedrībām ir arī jāveic saprātīgi pasākumi, lai novērstu potenciālos riskus saistībā ar šādu rīku izmantošanu. Piemēram, potenciāli riski var rasties, ja klientus mudina sniegt konkrētas atbildes (kas pareizi neatspoguļo klienta faktiskos apstākļus un vajadzības), lai piekļūtu finanšu instrumentiem, kas viņiem var nebūt piemēroti²¹.
51. Lai nodrošinātu klienta sniegtās informācijas konsekveni, sabiedrībām jāskata iegūtā informācija kopumā. Sabiedrībām ir jāuzmanās no ikvienas attiecīgas pretrunas iegūtās informācijas daļās un jāsažinās ar klientu, lai novērstu ikvienu būtisku potenciālo neatbilstību vai neprecizitāti. Šādu pretrunu piemēri ir klienti, kuriem ir nelielas zināšanas vai pieredze un agresīva attieksme pret risku, kā arī klienti, kuriem ir piesardzīgs riska profils, bet vērienīgi ieguldījumu mērķi.
52. Sabiedrībām ir arī jāpieņem mehānismi, lai novērstu risku, ka klienti var pārvērtēt savas zināšanas un pieredzi, piemēram, iekļaujot jautājumus, kas sabiedrībai palīdzētu novērtēt klienta vispārējo izpratni par dažādu veidu finanšu instrumentu raksturlielumiem un riskiem. Šādi pasākumi var būt jo īpaši svarīgi automatizētu konsultāciju gadījumā, jo risks, ka klienti varētu pārvērtēt savas zināšanas, var būt lielāks, sniedzot informāciju automatizētā (vai pusautomatizētā) sistēmā, jo īpaši situācijās, kad klientu un sabiedrības darbinieku starpā ir paredzēta ļoti ierobežota mijiedarbība vai tāda vispār nav paredzēta.

Informācijas par klientiem atjaunināšana

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 2. līdz 7. punkts un 55. panta 3. punkts.

5. vispārīgā pamatnostādne

53. Ja sabiedrībai ir pastāvīgas attiecības ar klientu (piemēram, pastāvīgu konsultāciju vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu sniegšana), lai spētu izpildīt piemērotības novērtējumu, tai ir jāievieš procedūras, paredzot:
 - (a) kura daļa no iegūtās informācijas ir jāatjaunina un cik bieži;
 - (b) kā ir jāveic atjaunināšana un kā ir jārīkojas sabiedrībai, ja tā ir saņēmusi papildu vai atjauninātu informāciju vai ja klients nesniedz pieprasīto informāciju.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

54. Sabiedrībām ir regulāri jāpārskata informācija par klientu, lai nodrošinātu, ka tā nav acīmredzami novecojusi, neprecīza vai nepilnīga. Tādēļ sabiedrībām ir jāievieš

²¹ Šajā jautājumā sk. arī 5. pamatnostādnes 54. punktu, kur aplūkots risks, ka sabiedrības varētu ietekmēt klientus izmainīt iepriekš sniegtās atbildes, lai gan viņu situācija faktiski nav mainījies.

procedūras, kā mudināt klientus atjaunināt sākotnēji sniegto informāciju gadījumos, kad ir notikušas būtiskas pārmaiņas.

55. Atjaunināšanas biežums var būt atšķirīgs, pamatojoties uz, piemēram, klientu riska profiliem un ņemot vērā ieteiktā finanšu instrumenta veidu. Pamatojoties uz informāciju par klientu, kas iegūta saskaņā ar piemērotības prasībām, sabiedrība nosaka klienta ieguldījumu riska profilu, t. i., kāda veida ieguldījumu pakalpojumi vai finanšu instrumenti kopumā var būt viņam piemēroti, ņemot vērā viņa zināšanas un pieredzi, finansiālo stāvokli (tostarp spēju ciest zaudējumus) un ieguldījumu mērķus (tostarp viņa noturību pret risku). Piemēram, riska profils, kas piešķir klientam piekļuvi plašākam riskantāku produktu klāstam, ir elements, kas noteikti ir jāatjaunina biežāk. Atjaunināšana varētu būt vajadzīga arī zināmu notikumu dēļ, piemēram, ja klients sasniedz pensionēšanās vecumu.
56. Atjaunināšanu varētu veikt, piemēram, periodiski tiekoties ar klientiem vai nosūtot klientiem anketu informācijas atjaunināšanai. Pēc tam varētu veikt attiecīgas darbības, tostarp, pamatojoties uz iegūto atjaunināto informāciju, mainīt klienta profilu.
57. Attiecībā uz klienta vēlmēm ilgspējas jomā, lai iedibinātu pastāvīgas attiecības, šī informācija ir jāatjaunina vēlākais, veicot nākamo regulāro klienta informācijas atjaunināšanu pēc tam, kad sāksies Komisijas Deleģētās regulas 2021/1253 piemērošana. Klientiem jādod iespēja nekavējoties atjaunināt savu profilu, ja viņi to vēlas. Ja klients nepieprasa tūlītēju sava profila atjaunināšanu un laika posmā pirms informācijas iegūšanas no sabiedrības par klienta vēlmēm ilgspējas jomā, klients tiks uzskatīts par "ilgtspējas ziņā neitrālu" un tāpēc saskaņā ar 85. punktu klientam var ieteikt produktus gan ar, gan bez iezīmēm, kas saistītas ar ilgspēju.
58. Sabiedrībām ir arī svarīgi pieņemt pasākumus, kas mazinātu risku, ka klientam ir iespējams atjaunināt savu profilu, lai padarītu to piemērotu konkrētam ieguldījumu produktam, kas citādi viņam nebūtu piemērots, lai gan klienta situācija faktiski nav mainījusies²². Kā labas prakses piemēru šāda riska novēršanai sabiedrības varētu pieņemt procedūras, lai pirms vai pēc darījuma veikšanas pārbaudītu, vai klienta profils ir atjaunināts pārāk bieži vai tikai īsu brīdi pēc pēdējo izmaiņu veikšanas (jo īpaši tad, ja šīs izmaiņas ir notikušas dažas dienas pirms ieteiktā ieguldījuma). Tāpēc par šādām situācijām ir pastiprināta kontrole vai tiek ziņots atbildīgajai iestādei vai attiecīgajai personai, kura atbild par uzraudzību. Šī politika un procedūras ir jo īpaši svarīgas situācijās, kad ir paaugstināts risks, ka sabiedrības intereses varētu būt pretrunā klienta interesēm, piemēram, pašreklāmas gadījumos, vai kad sabiedrība ir saņēmusi atlīdzību par attiecīgā produkta izplatīšanu. Šajā kontekstā ir jāņem vērā vēl viens būtisks faktors, proti, kādā veidā notiek mijiedarbība ar klientu (piemēram, klātienē vai automatizētā sistēmā)²³.

²² Šajā kontekstā svarīgi ir arī pasākumi, kas pieņemti, lai nodrošinātu ticamību informācijai par klientu, kā izklāstīts 4. pamatnostādnes 44. punktā.

²³ Šajā jautājumā sk. arī skaidrojumu, ko EVTI jau ir sniegusi atbildēs uz jautājumiem par FITD II tematiem attiecībā uz ieguldītāju aizsardzību (atsauce: ESMA35-43-349 – Jautājums par darījumiem ar nepiemērotiem produktiem).

59. Sabiedrībām ir jāinformē klienti gadījumos, kad, pamatojoties uz sniegto informāciju, ir veiktas izmaiņas klienta profilā – vai nu tas ir kļuvis riskantāks (un tāpēc viņam var būt piemērots daudz lielāks skaits riskantāku un sarežģītāku produktu, kas var radīt lielākus zaudējumus), vai, tieši pretēji, piesardzīgāks (un tāpēc viņam varētu būt piemērots daudz mazāks skaits produktu).

Informācija par klientu, kas ir juridiska persona vai grupa

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 6. punkts.

6. vispārīgā pamatnostādne

60. Sabiedrībām jābūt ieviestai politikai, ar ko *ex ante* nosaka, kā veikt piemērotības novērtējumu situācijās, kad klients ir juridiska persona vai divu vai vairāku fizisku personu grupa, vai kad cita fiziska persona pārstāv vienu vai vairākas fiziskas personas. Šajā politikā katrai no šīm situācijām ir jānosaka procedūra un kritēriji, kas ir jāievēro, lai izpildītu MIFID II piemērotības prasības. Sabiedrībai *ex ante* skaidri jāinformē tie klienti, kuri ir juridiskas personas, personu grupas vai fiziskas personas, ko pārstāv cita fiziska persona, par to, kuras personas piemērotības novērtējums saskaņā ar piemērojamo politiku jāveic, kā piemērotības novērtējums tiks veikts praksē un kādas iespējamās sekas tas var radīt attiecīgajiem klientiem.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

61. Sabiedrībām ir jāizvērtē, vai piemērojamā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzētas īpašas norādes, kas ir jāņem vērā, lai veiktu piemērotības novērtējumu (tā varētu būt, piemēram, gadījumā, kad tiesību aktos ir noteikta prasība par juridiskā pārstāvja iecelšanu, piemēram, nepilngadīgām vai rīcībnespējīgām personām vai juridiskai personai).
62. Minētajā politikā ir skaidri jānošķir situācijas, kad prasība par pārstāvi ir paredzēta piemērojamos valsts tiesību aktos, kā tas varētu būt juridisku personu gadījumā, un situācijas, kad pārstāvis nav vajadzīgs, un tajā ir jāpievērš uzmanība šai pēdējai minētajai situācijai. Ja šajā politikā ir paredzētas vienošanās klientu starpā, ir skaidri rakstiski jānorāda, kādas sekas šādas vienošanās var radīt attiecībā uz viņu attiecīgo interešu aizsardzību. Pasākumi, ko sabiedrība veic, īstenojot savu politiku, ir pienācīgi jādokumentē, lai būtu iespējams veikt *ex post* pārbaudes.

Situācijas, kurās prasība par pārstāvi ir paredzēta piemērojamos valsts tiesību aktos

63. MIFID II deleģētās regulas 54. panta 6. punkta 2. daļā ir noteikts, kā jāveic piemērotības novērtējums situācijās, kad klients ir fiziska persona, ko pārstāv cita fiziska persona, vai juridiska persona, kas pieprasījusi, lai viņu uzskata par profesionālu klientu. Šķiet loģiski, ka vienu un to pašu pieeju varētu piemērot visām juridiskām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav pieprasījušas, lai viņas tiek uzskatītas par profesionāliem klientiem.

64. Sabiedrībām ar ieviestajām procedūrām ir jānodrošina šā panta iekļaušana to organizatoriskajā struktūrā, kas cita starpā nozīmē, ka tās pārbauda, vai patiešām saskaņā ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem pārstāvis ir pilnvarots veikt darījumus attiecīgā klienta vārdā.

Situācijas, kurās prasība par pārstāvi nav paredzēta piemērojamos valsts tiesību aktos

65. Ja klients ir divu vai vairāku fizisku personu grupa un piemērojamos valsts tiesību aktos pārstāvis nav paredzēts, sabiedrības politikā ir jānorāda, no kuras personas tiks iegūta vajadzīgā informācija un kā tiks veikts piemērotības novērtējums. Klienti ir pienācīgi jāinformē par sabiedrības pieeju (kas pieņemta sabiedrības politikā) un šīs pieejas ietekmi uz piemērotības novērtējuma praktiskās izpildes veidu.
66. Sabiedrības varētu apsvērt kādu no šādām pieejām:
- (a) tās varētu izvēlēties uzaicināt divu vai vairāku fizisku personu grupu izraudzītu pārstāvi vai
 - (b) tās varētu apsvērt iespēju iegūt informāciju par katru atsevišķu klientu un novērtēt katra atsevišķa klienta piemērotību.

Uzaicināt divu vai vairāku fizisku personu grupu izraudzītu pārstāvi

67. Ja divu vai vairāku fizisku personu grupa vienojas par pārstāvja norīkošanu, varētu piemērot tādu pašu pieeju, kāda aprakstīta MIFID II deleģētās regulas 54. panta 6. punkta 2. daļā: zināšanām un pieredzei jāatbilst fiziskās personas pārstāvim, savukārt finanšu stāvoklim un ieguldījumu mērķiem jāatbilst galvenajam klientam(-iem). Šāds norīkojums ir jānoformē rakstiski saskaņā ar un atbilstoši piemērojamiem valsts tiesību aktiem, un attiecīgajai sabiedrībai tas ir jādokumentē. Klienti – grupas dalībnieki – ir rakstiski skaidri jāinformē, kādas sekas klientu savstarpējā vienošanās varētu radīt attiecībā uz viņu attiecīgo interešu aizsardzību.
68. Tomēr sabiedrības politikā varētu paredzēt prasību, ka galvenajam klientam(-iem) ir jāsaskaņo savi ieguldījumu mērķi.
69. Ja iesaistītās puses nespēj vienoties par to, no kuras(-ām) personas(-ām) būtu jāiegūst informācija par zināšanām un pieredzi, bāzi, uz kuras pamatojoties ir jānosaka finansiālais stāvoklis, lai veiktu piemērotības novērtējumu, vai par ieguldījumu mērķu noteikšanu, sabiedrībai ir jāpieņem vispiesardzīgākā pieeja, attiecīgi ņemot vērā informāciju par personu, kurai ir visnepietiekamākās zināšanas un vismazākā pieredze, visvājākais finansiālais stāvoklis vai vispiesardzīgākie ieguldījumu mērķi. Cita iespēja – sabiedrības politikā var arī norādīt, ka šādā situācijā tā nespēs sniegt ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumus. Sabiedrībām tomēr vienmēr ir jāizvēlas piesardzīga pieeja gadījumos, kad klientu grupas dažādu dalībnieku zināšanu un pieredzes līmenis vai finansiālais stāvoklis ievērojami atšķiras vai kad ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumi var ietvert aizņemtus finanšu instrumentus vai iespējamo saistību darījumus, kas rada ievērojamu zaudējumu risku,

kuri varētu pārsniegt klientu grupas sākotnējā ieguldījuma apmēru, un ir precīzi jādokumentē izvēlēta pieeja.

Informācijas iegūšana par katru atsevišķu klientu un katra atsevišķa klienta piemērotības novērtēšana

70. Ja sabiedrība nolemj iegūt informāciju par katru atsevišķu klientu grupas dalībnieku un novērtēt katra atsevišķa klientu grupas dalībnieka piemērotību, gadījumos, kad šo atsevišķo klientu raksturlielumi ievērojami atšķiras (piemēram, ja sabiedrība klasificē tos atbilstoši dažādiem ieguldījumu profiliem), rodas jautājums par to, kā nodrošināt konsekvenci ieguldījumu konsultācijām vai portfeļa pārvaldības pakalpojumiem, ko sniedz attiecībā uz šīs klientu grupas aktīviem vai portfeli. Šādā situācijā viens finanšu instruments var būt piemērots vienam klientu grupas dalībniekam, bet var nebūt piemērots citam dalībniekam. Sabiedrības politikā ir skaidri jānorāda, kā tā rīkojas šādās situācijās. Arī šādā gadījumā sabiedrībai ir jāizvēlas vispiesardzīgākā pieeja, ņemot vērā informāciju par klientu grupas dalībnieku, kuram ir visnepietiekamākās zināšanas un vismazākā pieredze, visvājākais finansiālais stāvoklis vai vispiesardzīgākie ieguldījumu mērķi. Cita iespēja – sabiedrības politikā var arī norādīt, ka šādā situācijā tā nespēs sniegt ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumus. Šajā kontekstā ir jānorāda, ka informācijas iegūšana par visiem klientu grupas dalībniekiem un novērtējuma vajadzībām visu dalībnieku zināšanu un kompetences līmeņa vidējā profila izvēle, visticamāk, būtu pretrunā MIFID II galvenajam principam – rīkoties klienta interesēs.

Pasākumi, kas vajadzīgi, lai izprastu ieguldījumu produktus

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 16. panta 2. punkts, 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 9. punkts.

7. vispārīgā pamatnostādne

71. Sabiedrībām ir jānodrošina, ka politika un procedūras, kas ieviestas, lai izprastu ieguldījumu produktu raksturlielumus, specifiku un īpatnības (tostarp izmaksas un riskus), nodrošina tām iespēju ieteikt piemērotus ieguldījumus vai klienta vārdā ieguldīt piemērotos produktos.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

72. Sabiedrībām jāpieņem stingras un objektīvas procedūras, metodikas un rīki, kas nodrošina tām iespēju pienācīgi ņemt vērā dažādus raksturlielumus, tostarp ilgtspējas faktorus, un attiecīgos riska faktorus (piemēram, kredītrisku, tirgus risku, likviditātes risku²⁴ u. tml.) par katru ieguldījumu produktu, ko tās var ieteikt vai ieguldīt klienta vārdā. Tostarp ir jāņem vērā analīze, ko sabiedrība ir veikusi, lai izpildītu produktu pārvaldības

²⁴ Jo īpaši svarīgi tas ir tāpēc, ka noteiktais likviditātes risks nav līdzsvarots ar citiem riska rādītājiem (piemēram, rādītājiem, kas pieņemti, lai novērtētu kredītrisku/ darījuma partnera risku un tirgus risku). Tas ir tādēļ, ka produktu likviditātes iezīmes būtu jāsalīdzina ar informāciju par klienta gatavību turēt ieguldījumu noteiktu laikposmu, t. i., tā dēvētais "turējuma laikposms".

prasības²⁵. Šajā ziņā sabiedrībām ir rūpīgi jāizvērtē, kādas pārmaiņas konkrētiem produktiem varētu notikt konkrētos apstākļos (piemēram, konvertējamās obligācijas vai citi instrumenti, kam piemēro Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvu²⁶, kuru specifika var, piemēram, mainīties, kļūstot par akcijām). Noteikt produktu sarežģītības līmeni ir sevišķi svarīgi, un tas ir jāsaista ar klienta informāciju (jo īpaši par viņu zināšanām un pieredzi). Lai gan sarežģītība ir relatīvs jēdziens, kas atkarīgs no vairākiem faktoriem, sabiedrībām, nosakot un attiecīgi klasificējot produktiem piemērojamo sarežģītības līmeni, lai veiktu piemērotības novērtējumu, ir arī jāņem vērā kritēriji un principi, kas noteikti MIFID II.

73. Izvērtējot produktu ilgtspējas faktorus un ņemot vērā turpmāko atbilstību klienta vēlmēm ilgtspējas jomā, sabiedrības var, piemēram, klasificēt un sagrupēt piedāvāto produktu klāstā iekļautos finanšu instrumentus pēc: i) daļas, kas ieguldīta tādās ekonomiskajās darbībās, kas kvalificējas kā ekoloģiski ilgtspējīgas (kā definēts Taksonomijas regulas 2. panta 1. punktā); ii) ilgtspējīgo ieguldījumu īpatsvara (kā definēts SFDR 2. panta 17. punktā); iii) pakāpes, kādā tiek ņemta vērā svarīgā negatīvā ietekme un citas ilgtspējas iezīmes vides, sociālajā un pārvaldības jomā. Šādi grupējot, jāņem vērā arī analīze, ko sabiedrība ir veikusi, lai pildītu produktu pārvaldības prasības. Sabiedrībām tiek atgādināts, ka finanšu instrumentu grupēšana piemērotības novērtējuma nolūkā nevar aizstāt informācijas vākšanu no klientiem, kā aprakstīts iepriekš 26. un 27. punktā.
74. Sabiedrībām ir jāpieņem procedūras, kas nodrošina, ka informācija, ko izmanto, lai izprastu un pareizi klasificētu produktu piedāvājumā iekļautos ieguldījumu produktus, ir ticama, precīza, atbilstoša un aktuāla. Pieņemot šādas procedūras, sabiedrībām jāņem vērā izvērtējamo produktu dažādie raksturlielumi un specifika (piemēram, sarežģītākiem produktiem ar specifiskām iezīmēm var būt vajadzīgs detalizētāks vērtējums un, lai izprastu un klasificētu ieguldījumu produktus, sabiedrībām nav jāpaļaujas tikai uz vienu datu sniedzēju, bet jāpārbauda un jāpārbauda šādi dati vai jāsalīdzina dati, ko snieguši vairāki informācijas avoti).
75. Turklāt sabiedrībām ir jāizvērtē izmantotā informācija, lai spētu atspoguļot jebkuras attiecīgas izmaiņas, kas var ietekmēt produkta klasifikāciju. Tas ir sevišķi svarīgi, ņemot vērā, ka finanšu tirgi nepārtraukti attīstās aizvien straujākā tempā.

²⁵ Proti, FITD II ir noteikts (24. panta 2. punkta otrajā daļā), ka sabiedrība “*saprot finanšu instrumentus, kurus tā piedāvā vai iesaka*”, lai spētu izpildīt prasību nodrošināt piedāvāto vai ieteikto produktu saderību ar galaklientu konkrēto mērķtirgu.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/59/ES, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV L 173, 12.6.2014., 190.–348. lpp.).

I.III KLIENTAM PIEMĒROTU PRODUKTU ATBILSTĪBAS NOTEIKŠANA

Pasākumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu ieguldījumu atbilstību

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 16. panta 2. punkts, 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 21. pants.

8. vispārīgā pamatnostādne

76. Lai noteiktu klientiem piemērotus ieguldījumus, sabiedrībām ir jāievieš politika un procedūras, lai nodrošinātu, ka tās konsekventi ņem vērā:
- visu par klientu pieejamo informāciju, kas vajadzīga, lai novērtētu, vai ieguldījums ir piemērots klientam, tostarp klienta pašreizējo ieguldījumu portfeli (un aktīvu sadalījumu šajā portfeli);
 - visus piemērotības novērtējumā aplūkoto ieguldījumu būtiskos raksturlielumus, tostarp visus saistītos riskus un jebkādas tiešas vai netiešas klienta izmaksas²⁷.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

77. Sabiedrībām jāatceras, ka piemērotības novērtējums neattiecas tikai uz ieteikumiem par kāda finanšu instrumenta iegādi. Ikvienam ieteikumam ir jābūt piemērotam neatkarīgi no tā, vai tas ir, piemēram, ieteikums pirkt, turēt vai pārdot instrumentu, vai arī to nedarīt²⁸.
78. Sabiedrībām, kas atbilstības noteikšanas procesā izmanto rīkus (piemēram, modeļu portfeļi, portfeļa iespējamā aktīvu sastāva noteikšanas programmatūra vai potenciālo ieguldījumu riska profila noteikšanas rīks), jābūt ieviestām piemērotām sistēmām un kontroles pasākumiem, lai nodrošinātu, ka šie rīki atbilst nolūkam un sniedz apmierinošus rezultātus.
79. Šajā ziņā rīkiem jābūt izstrādātiem, ņemot vērā katra klienta vai ieguldījumu produkta visas attiecīgās īpatnības. Piemēram, rīki, ar kuriem vispārīgi klasificē klientus vai ieguldījumu produktus, nebūtu derīgi šim nolūkam.
80. Sabiedrībai jāievieš tāda politika un procedūras, ko piemērojot, cita starpā, varētu nodrošināt, ka:
- klientam sniegtajās konsultācijās un portfeļa pārvaldības pakalpojumos ņem vērā attiecīgu riska dažādošanas pakāpi;

²⁷ Sk. FITD II deleģētās regulas 50. un 51. pantu par pienākumu informēt klientus par izmaksām.

²⁸ Sk. FITD II deleģētās regulas 87. apsvērumu, kā arī IV iedaļas 31. punktu CESR dokumentā *Understanding the definition of advice under MiFID, question and answers* ("FITD definētā jēdziena "konsultācija" izpratne, jautājumi un atbildes"), 2010. gada 19. aprīlis, CESR/10-293.

- klients pietiekami izprot riska un ienesīguma attiecību, t. i., neizbēgami zemu atlīdzību par bezriskā aktīviem, ienesīguma saistību ar ieguldīšanas termiņu un izmaksu ietekmi uz viņa ieguldījumiem;
 - klienta finansiālais stāvoklis ir tāds, ka viņš var finansēt šos ieguldījumus, un klients var uzņemt visus iespējamus zaudējumus, kas varētu rasties ieguldījumu dēļ;
 - ikvienā personīgā ieteikumā vai darījumā, kas noslēgts, sniedzot ieguldījumu konsultācijas vai portfeļa pārvaldības pakalpojumu, ja ieteikumā vai darījumā ir iesaistīts nelikvīds produkts, ir ņemts vērā laiks, cik ilgi klients ir gatavs turēt ieguldījumu; un
 - ir novērsta ikviena interešu konflikta negatīvā ietekme uz piemērotības novērtējuma kvalitāti.
81. Vēlmes ilgtspējas jomā jāizskata tikai tad, kad piemērotība ir novērtēta saskaņā ar tādiem kritērijiem kā zināšanas un pieredze, finansiālā situācija un citi ieguldījumu mērķi. Kad pēc šā novērtējuma ir identificēts piemēroto produktu klāsts, otrajā solī ir jānosaka produkts vai, attiecībā uz portfeļa pārvaldību vai ieguldījumu konsultācijām ar portfeļa pieeju, ieguldījumu stratēģija, kas atbilst klienta vēlmēm ilgtspējas jomā.
82. Ja sabiedrība saistībā ar ieguldījumu konsultācijām vēlas ieteikt produktu, kas neatbilst klienta sākotnējām vēlmēm ilgtspējas jomā, kā norādīts Komisijas Deleģētās regulas 2021/1253 8. apsvērumā, to var darīt tikai tad, kad klients ir pielāgojis savas vēlmes ilgtspējas jomā. Sabiedrības paskaidrojums par iemeslu, kādēļ tiek izmantota šāda iespēja, kā arī klienta lēmums, ir jādokumentē piemērotības ziņojumā. Sabiedrībām tiek atgādināts, ka šī iespēja attiecas tikai uz vēlmēm ilgtspējas jomā un attiecībā uz citiem piemērotības novērtējuma kritērijiem produktam ir jāatbilst klienta profilam, pretējā gadījumā tas nav ieteicams, kā norādīts MIFID II deleģētās regulas 54. panta 10. punktā.
83. Ja klients pielāgo savas vēlmes ilgtspējas jomā, šim pielāgojumam jāattiecas tikai uz konkrēto ieteikumu ieguldījumam, nevis uz klienta profilu kopumā. Ieguldījumu konsultāciju gadījumā pielāgošana jādokumentē arī piemērotības ziņojumā, un tai ir jāpiemēro regulārās uzraudzības procedūras. Pēc tam, kad klients ir izteicis nodomu pielāgot savas vēlmes, bet ne agrāk, sabiedrība var atklāt klientam informāciju par to savu produktu piedāvājumu, kuriem ir ilgtspējas iezīmes.
84. Portfeļa pārvaldības gadījumā, vienojoties par pilnvarojumu un ieguldījumu stratēģiju, ir jāapkopo un jāizvērtē klienta vēlmes ilgtspējas jomā, tostarp minimālā daļa, kas jāiegulda ieguldījumos ar ilgtspējas iezīmēm. Ja sabiedrība nevar izpildīt šīs vēlmes, tai ir jāapspriežas ar klientu, vienojoties par pilnvarojumu, kurā tiek noteikta ieguldījumu stratēģija, un jājautā klientam, vai viņš/viņa vēlas pielāgot savas vēlmes. Klienta lēmums jāieraksta pilnvarojumā.

Sniedzot ieguldījumu konsultācijas ar portfeļa pieeju, sabiedrībām jānovērtē klienta vēlmes ilgtspējas jomā, tostarp minimālā daļa, veicot sākotnējo piemērotības

novērtējumu. Pēc tam sabiedrībai jāuzrauga, vai šīs vēlmes joprojām tiek ievērotas portfeļa līmenī, un, ja nepieciešams, jāsaņemas atbilstoši ieteikumi.

Portfeļa pārvaldības vai ieguldījumu konsultāciju ar portfeļa pieeju gadījumā, ja klients pēc sākotnējā piemērotības novērtējuma pielāgo savas vēlmes ilgtspējas jomā, sabiedrībai ir jānovērtē šo izmaiņu ietekme un jautājums, vai tās nodrošina portfeļa līdzsvarošānu.

85. Ja klients neatbild uz jautājumu, vai viņam ir vēlmes ilgtspējas jomā, vai atbild noliedzoši, sabiedrība var uzskatīt šo klientu par "ilgtspējas ziņā neitrālu" un ieteikt produktus gan ar, gan bez iezīmēm, kas saistītas ar ilgtspēju.
86. Pieņemot lēmumu par metodiku, kas jāpieņem, lai veiktu piemērotības novērtējumu, sabiedrībai ir arī jāņem vērā sniegto pakalpojumu veids un raksturlielumi un – vispārīgākā ziņā – tās uzņēmējdarbības modelis. Piemēram, ja sabiedrība pārvalda portfeli vai sniedz klientam konsultācijas saistībā ar viņa portfeli, tai ir jāpieņem tāda metodika, kas nodrošina iespēju veikt piemērotības novērtējumu, pamatojoties uz klienta portfeļa novērtējumu kopumā.
87. Veicot piemērotības novērtējumu, sabiedrībai, kas sniedz portfeļa pārvaldības pakalpojumus, no vienas puses, saskaņā ar šo pamatnostādņu 38. punkta otro aizzīmi jānovērtē klienta zināšanas un pieredze attiecībā uz katru finanšu instrumentu veidu, ko varētu iekļaut viņa portfelī, un riski, kas saistīti ar viņa portfeļa pārvaldību. Atkarībā no iesaistīto finanšu instrumentu sarežģītības pakāpes, sabiedrībai ir jānovērtē klienta zināšanas un pieredze plašāk nekā tikai, ņemot vērā instrumenta veidu (piemēram, pakārtotā parāda instrumentu, nevis obligācijas kopumā). No otras puses, attiecībā uz klienta finansiālo stāvokli un ieguldījumu mērķiem piemērotības novērtējumu saistībā ar instrumenta(-u) un darījuma(-u) ietekmi var veikt visa klienta portfeļa līmenī. Praksē tas varētu notikt šādi – ja portfeļa pārvaldības nolīgumā ir pietiekami izklāstīta ieguldījumu stratēģija, kas ir piemērota klientam, ņemot vērā MIFID II noteiktos piemērotības kritērijus, un ko sabiedrība ievēro, novērtējumu par ieguldījumu lēmumu piemērotību varētu veikt, ņemot vērā ieguldījumu stratēģiju, kas izklāstīta portfeļa pārvaldības nolīgumā, un visam klienta portfelim būtu jāatspoguļo šī saskaņotā ieguldījumu stratēģija.

No vienas puses, ja sabiedrība veic piemērotības novērtējumu, pamatojoties uz klienta visa portfeļa novērtējumu, kas veikts, sniedzot ieguldījumu konsultāciju, klienta zināšanu un pieredzes līmenis ir jānovērtē attiecībā uz katru ieguldījumu produktu un riskiem, kas saistīti ar attiecīgo darījumu. No otras puses, attiecībā uz klienta finansiālo stāvokli un ieguldījumu mērķiem piemērotības novērtējumu saistībā ar produkta un darījuma ietekmi var veikt klienta portfeļa līmenī.

88. Ja sabiedrība veic piemērotības novērtējumu, pamatojoties uz klienta portfeļa novērtējumu kopumā, tā var novērtēt piemērotību attiecībā uz vēlmēm ilgtspējas jomā, piemēram, piemērojot šīs vēlmes (tostarp minimālo daļu, kas jāiegulda ieguldījumos ar

ilgtspējības iezīmēm²⁹) vidēji kopējā portfeļa līmenī vai tās portfeļa daļas/procentuālās daļas līmenī, kuru klients vēlas ieguldīt produktos ar ilgtspējības iezīmēm³⁰.

89. Ja sabiedrība veic piemērotības novērtējumu, pamatojoties uz visa klienta portfeļa novērtējumu, tai klienta portfelī ir jānodrošina attiecīgs dažādības līmenis, ņemot vērā dažādu finanšu risku (ģeogrāfiskā riska, valūtas riska, aktīvu klases riska u. tml.) iedarbību uz klienta portfeli. Gadījumos, kad, piemēram, sabiedrības skatījumā klienta portfelis ir pārāk mazs, lai būtu iespējama efektīva kredītrisku dažādošana, sabiedrība varētu orientēt klientus uz tādu veidu instrumentiem, kas ir “nodrošināti” vai paši par sevi ir dažādoti (piemēram, dažādots ieguldījumu fonds).

Sabiedrībām jo īpaši piesardzīgi ir jārīkojas attiecībā uz kredītrisku – sevišķi rūpīgi ir jāapsver klienta portfeļa riska darījumi tikai ar vienu emitentu vai emitentiem, kas pieder vienai un tai pašai grupai. Tas ir tādēļ, ka gadījumos, kad klienta portfelī ir koncentrēti produkti, ko emitējusi viena vienība (vai vienas grupas vienības), šīs vienības saistību nepildīšanas gadījumā klients var zaudēt gandrīz visu ieguldījumu. Izmantojot tā dēvētos “pašreklāmas” modeļus, sabiedrībām ir jāatceras EVTI 2016. gada Paziņojums par Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvu (*BRRD*³¹), kurā minēts, ka “*tām ir jāizvairās no pārmērīgas ieguldījumu koncentrācijas tādos finanšu instrumentos, kam piemēro noregulējuma režīmu un ko emitējušas pašas sabiedrības vai vienas grupas vienības*”. Tādēļ papildus metodikai, kas jāsteno, lai novērtētu produktu kredītrisku (sk. 7. pamatnostādni), sabiedrībām arī jāpieņem *ad hoc* pasākumi un procedūras, lai nodrošinātu, ka koncentrācija saistībā ar kredītrisku tiek efektīvi noteikta, uzraudzīta un mazināta (piemēram, var paredzēt *ex ante* robežlielumu noteikšanu)³².

90. Lai nodrošinātu konsekvenci piemērotības novērtējumam, ko veic ar automatizētiem rīkiem (arī tad, ja sadarbība ar klientiem nenotiek ar automatizētām sistēmām), sabiedrībām ir regulāri jāuzrauga un jātestē algoritmi, kurus izmanto, lai pamatotu ieteikto vai klienta vārdā veikto darījumu piemērotību. Nosakot šādus algoritmus, sabiedrībām ir jāņem vērā piedāvājumā klientiem iekļauto produktu specifika un raksturlielumi. Jo īpaši sabiedrībām ir vismaz:

- jāievieš attiecīga sistēmas noformējuma dokumentācija, kurā skaidri noteikts algoritmu nolūks, tvērums un noformējums. Šajā dokumentācijā attiecīgi jāiekļauj lēmumu pieņemšanas shēmas vai lēmumu pieņemšanas noteikumi;
- jāievieš dokumentēta testēšanas stratēģija, kurā paskaidrots algoritmu testēšanas tvērums. Tajā jāiekļauj testu plāni, testu gadījumi, testu rezultāti, nepilnību novēršana (ja attiecas), kā arī galīgie testu rezultāti;

²⁹ Sk. pamatnostādņu 26. punktu.

³⁰ Sk. pamatnostādņu 29. punktu.

³¹ Sk. *MIFID practices for firms selling financial instruments subject to the BRRD resolution regime* (“FITD metodes sabiedrībām tādu finanšu instrumentu tirdzniecībai, kam piemēro *BRRD* noregulējuma režīmu”) (ESMA/2016/902).

³² Tādēļ saskaņā ar minēto EVTI paziņojumu sabiedrībām jāņem vērā arī piedāvāto vērtspapīru specifiskās iezīmes (tostarp riska iezīmes un emitenta apstākļi), kā arī klienta finansiālais stāvoklis, tostarp viņa spēja segt zaudējumus, un viņa ieguldījumu mērķi, kā arī riska profils.

- jāievieš attiecīga politika un procedūras, ko piemēro jebkuru algoritma izmaiņu pārvaldībai, tostarp jebkuru šādu izmaiņu uzraudzība un dokumentācija. Turklāt ir jābūt ieviestiem drošības mehānismiem, ko piemēro, lai uzraudzītu un novērstu neatļautu piekļuvi algoritmam;
- jāpārskata un jāatjaunina algoritmi, lai nodrošinātu, ka tie atspoguļo visas attiecīgās izmaiņas (piemēram, tirgus pārmaiņas un piemērojamo tiesību aktu grozījumus), kas var ietekmēt to efektivitāti;
- jābūt ieviestai politikai un procedūrām, kas nodrošina iespēju atklāt algoritmā jebkuras kļūdas un attiecīgi tās labot, tostarp, piemēram, atlikt konsultācijas sniegšanu, ja šī kļūda varētu izraisīt nepiemērota ieteikuma sniegšanu un/vai attiecīgā tiesību akta /noteikumu pārkāpumu;
- jābūt pietiekamiem līdzekļiem, tostarp cilvēkresursiem un tehniskajiem līdzekļiem, lai uzraudzītu un pārraudzītu algoritmu veiktspēju, laikus veicot pienācīgu sniegtā pakalpojuma pārskatīšanu;
- jābūt ieviestam attiecīgam iekšējam izrakstīšanās procesam, lai nodrošinātu, ka ir izpildītas iepriekš uzskaitītās darbības.

Līdzvērtīgu produktu izmaksas un sarežģītība

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 9. punkts.

9. vispārīgā pamatnostādne

91. Ar piemērotības politiku un procedūrām ir jānodrošina, ka sabiedrība pirms lēmuma pieņemšanas par ieguldījumu produktu(-iem), ko tā ieteiks vai ieguldīs portfelī, ko pārvalda klienta vārdā, veic iespējamo ieguldījumu alternatīvu stingru novērtējumu, ņemot vērā produkta izmaksas un sarežģītību.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

92. Sabiedrībām jābūt ieviestam procesam, ņemot vērā pakalpojuma specifiku, uzņēmējdarbības modeli un piedāvāto produktu veidu, lai novērtētu pieejamos produktus, kas ir savstarpēji līdzvērtīgi, lai atbilstu klienta vajadzībām un apstākļiem, piemēram, finanšu instrumentus, kuriem ir līdzīgi mērķtirgi un līdzīgs riska un ienesīguma profils.
93. Novērtējot izmaksu faktoru, sabiedrībām ir jāņem vērā visas izmaksas un maksas, kurām piemēro attiecīgos MIFID II 24. panta 4. punkta noteikumus un saistītos MIFID II deleģētās regulas noteikumus. Attiecībā uz sarežģītību sabiedrībām ir jāpiemēro kritēriji, kas izklāstīti iepriekš 7. pamatnostādnē. Sabiedrībām, kurām ir ierobežots produktu klāsts vai kuras iesaka viena veida produktus, ja līdzvērtīgu produktu novērtējums varētu būt ierobežots, ir svarīgi, ka klientiem tiek sniegta pilnīga informācija par šādiem

apstākļiem. Šajā kontekstā ir jo īpaši svarīgi, ka klientiem tiek sniegta attiecīga informācija saskaņā ar MIFID II 24. panta 4. punkta a) apakšpunkta ii) punktu par to, cik ierobežots ir piedāvāto produktu diapazons³³.

94. Ja sabiedrība izmanto kopējas portfeļa stratēģijas vai ieguldījumu modeļa priekšlikumus, kas attiecas uz dažādiem klientiem, kuriem ir viens un tas pats ieguldījumu profils (kā noteikusi sabiedrība), līdzvērtīgu produktu izmaksas un sarežģītība varētu tikt novērtētas augstākā līmenī, centralizēti (piemēram, ieguldījumu komitejā vai jebkurā citā komitejā, kas nosaka kopējās portfeļa stratēģijas vai ieguldījumu modeļa priekšlikumus), lai gan sabiedrībai, izvērtējot katru klientu atsevišķi, joprojām ir jānodrošina atlasīto ieguldījumu produktu piemērotība un atbilstība klientu profilam.
95. Sabiedrībām ir jāspēj pamatot tās situācijas, kad līdzvērtīga produkta vietā ir atlasīti vai ieteikti dārgāki vai sarežģītāki produkti, ņemot vērā, ka produktu atlases procesā saistībā ar ieguldījumu konsultāciju vai portfeļa pārvaldību var ņemt vērā arī citus kritērijus (piemēram, portfeļa dažādošanu, likviditāti vai riska pakāpi). Sabiedrībām ir jānodrošina un jāglabā dokumentācija par šiem lēmumiem, jo šiem lēmumiem īpašu uzmanību varētu pievērst persona, kura sabiedrībā atbild par uzraudzību. Attiecīgajai dokumentācijai ir jāveic iekšēja pārskatīšana. Sniedzot ieguldījumu konsultācijas, sabiedrības īpašu, pienācīgi pamatotu iemeslu dēļ varētu nolemt informēt klientu arī par lēmumu izvēlēties dārgāku un sarežģītāku finanšu instrumentu.

ieguldījumu maiņas izmaksas un ieguvumi

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 16. panta 2. punkts un 25. panta 2. punkts un MIFID II deleģētās regulas 54. panta 11. un 12. punkts.

10. vispārīgā pamatnostādne

96. Sabiedrībām ir vajadzīga attiecīga politika un procedūras, lai nodrošinātu, ka ieguldījumu maiņas izmaksu un ieguvumu analīze tiek veikta tā, lai sabiedrības pamatoti spēj pierādīt, ka prognozētie ieguvumi no maiņas ir lielāki par izmaksām. Sabiedrībām ir arī jāievieš pienācīgi kontroles pasākumi, lai novērstu attiecīgo MIFID II prasību apiešanu.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

97. Šajās pamatnostādnēs tādus ieguldījumu lēmumus kā portfeļa līdzsvarošanu, veicot pārvaldību "pasīvas stratēģijas gadījumā", lai atkārtotu indeksu (kā saskaņots ar klientu), parasti neuzskata par maiņu. Lai novērstu šaubas, jebkuru darījumu, nesaglabājot šīs robežvērtības, uzskata par maiņu. Klientiem, kuri būtībā ir profesionāli klienti, izmaksu un ieguvumu analīzi var veikt ieguldījumu stratēģijas līmenī.
98. Sabiedrībām ir jāņem vērā visa vajadzīgā informācija, lai spētu veikt maiņas izmaksu un ieguvumu analīzi, t. i., novērtēt jaunā(-o) izskatītā(-o) ieguldījuma(-u) priekšrocības un

³³ Tādēļ saskaņā ar FITD II netiek gaidīts, ka sabiedrības novērtēs visu tirgū pieejamo plašo ieguldījumu iespēju diapazonu, lai izpildītu FITD II deleģētās regulas 54. panta 9. punkta prasību.

trūkumus. Novērtējot izmaksu dimensiju, sabiedrībām ir jāņem vērā visas izmaksas un maksas, kurām piemēro attiecīgos MIFID II 24. panta 4. punkta noteikumus un saistītos MIFID II deleģētās regulas noteikumus. Šajā kontekstā varētu būt svarīgi gan monetārie, gan nemonetārie izmaksu un ieguvumu faktori. Tie var būt, piemēram:

- ierosinātā alternatīvā darījuma sagaidāmais neto ienesīgums (ņemot arī vērā visas iespējamās ar darījuma noslēgšanu saistītās izmaksas, kas jāmaksā klientam(-iem) attiecībā pret pašreizējā ieguldījuma sagaidāmo neto ienesīgumu (ņemot arī vērā visas ar atkāpšanos no darījuma saistītās izmaksas, kas klientam(-iem) varētu rasties, atsakoties no produkta, kurš jau ir iekļauts viņa portfelī);
- klienta apstākļu un vajadzību maiņa, kas var būt maiņas iemesls, piemēram, īstermiņā vajadzīga likviditāte negaidīta un neplānota ģimenes notikuma dēļ;
- produktu iezīmju un/vai tirgus apstākļu maiņa, kuras dēļ var būt jāapsver maiņa klienta(-u) portfelī(-los), piemēram, ja tirgus tendenču dēļ produkts zaudē likviditāti;
- ieguvumi, ko klienta portfelī rada maiņa, piemēram: i) portfeļa dažādības palielināšanās (pēc ģeogrāfiskās teritorijas, instrumenta veida, emitenta veida u. tml.), ii) portfeļa riska profila izteiktāka pielīdzināšana klienta riska mērķiem, iii) portfeļa likviditātes palielināšanās vai iv) portfeļa kopējā kredītriska samazināšanās.

99. Sniedzot ieguldījumu konsultācijas, piemērotības ziņojumā, kas sabiedrībai jāizsniedz privātajam klientam pirms darījuma, jāiekļauj precīzs izskaidrojums, vai ieteiktās maiņas ieguvumi ir lielāki par tās izmaksām.

100. Sabiedrībām ir arī jāpieņem sistēmas un kontroles pasākumi, lai uzraudzītu risku apiet pienākumu novērtēt ieteiktās maiņas izmaksas un ieguvumus, piemēram, situācijās, kad ieteikumam pārdot produktu seko ieteikums pirkt citu produktu vēlāk (piemēram, dažas dienas vēlāk), taču šie abi darījumi faktiski jau no paša sākuma ir cieši savstarpēji saistīti.

101. Ja sabiedrība izmanto kopējas portfeļa stratēģijas vai ieguldījumu modeļa priekšlikumus, kas attiecas uz dažādiem klientiem, kuriem ir viens un tas pats ieguldījumu profils (kā noteikusi sabiedrība), maiņas izmaksu/ieguvumu analīzi varētu veikt augstākā līmenī nekā katra atsevišķā klienta vai katra atsevišķā darījuma līmenī. Konkrētāk, ja lēmumu par maiņu pieņem centralizēti, piemēram, ieguldījumu komitejā vai jebkurā citā komitejā, kas nosaka kopējās portfeļa stratēģijas vai ieguldījumu modeļa priekšlikumus, izmaksu/ieguvumu analīzi varētu veikt šīs komitejas līmenī. Ja lēmumu par šādu maiņu pieņem centralizēti, izmaksu/ieguvumu analīze, kas veikta šajā līmenī, parasti ir piemērojama visiem salīdzināmiem klientu portfeļiem, neveicot katra atsevišķa klienta novērtējumu. Arī šādā situācijā sabiedrība attiecīgās komitejas līmenī varētu noteikt iemeslu, kādēļ izvēlēta maiņa konkrētiem klientiem netiek veikta. Lai gan šādās situācijās izmaksu un ieguvumu analīzi varētu veikt augstākā līmenī, sabiedrībai tomēr ir jābūt ieviestiem pienācīgiem kontroles pasākumiem, lai pārbaudītu, vai kādu konkrētu klientu īpašu raksturlielumu dēļ analīze būtu jāveic atsevišķā līmenī.

102. Ja klienta īpašo ieguldījumu vajadzību dēļ portfeļa pārvaldnieks ir vienojies ar klientu par plašāku pilnvarojumu un ieguldījumu stratēģiju, maiņas izmaksu un ieguvumu analīzei klienta līmenī jābūt detalizētākai nekā iepriekš minētajai³⁴.
103. Neraugoties uz iepriekš minēto, ja portfeļa pārvaldnieks uzskata, ka portfeļa sastāvs vai parametri ir jāmaina tādā veidā, kāds nav atļauts pilnvarojumā, kas saskaņots ar klientu (piemēram, ar pāreju no stratēģijas, kas vērsta uz kapitāla vērtspapīriem, uz stratēģiju, kas vērsta uz fiksētu ienākumu), portfeļa pārvaldniekam tas ir jāpārrunā ar klientu un jāpārskata vai jāveic jauns piemērotības novērtējums, lai vienotos par jaunu pilnvarojumu.

I.IV CITAS SAISTĪTAS PRASĪBAS

Sabiedrību darbinieku kvalifikācija

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 16. panta 2. punkts, 25. panta 1. punkts, 25. panta 9. punkts un MIFID II deleģētās regulas 21. panta 1. punkta d) apakšpunkts.

11. vispārīgā pamatnostādne

104. Sabiedrībām ir jānodrošina, ka būtiskos piemērotības novērtēšanas procesa aspektos tiek iesaistīti darbinieki ar pietiekamām prasmēm, zināšanām un speciālajām zināšanām.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

105. Darbiniekiem ir jāsaprot sava nozīme piemērotības novērtēšanas procesā, un viņiem ir jābūt prasmēm, zināšanām un speciālām zināšanām, tostarp pietiekamām zināšanām par attiecīgajām tiesību aktu prasībām un procedūrām, kas ir vajadzīgas amata pienākumu pildīšanai.
106. Darbiniekiem jābūt vajadzīgajām zināšanām un kompetencei, kā prasīts MIFID II 25. panta 1. punktā (un sīkāk izklāstīts EVTI Pamatnostādnēs zināšanu un kompetences izvērtēšanai³⁵), tostarp saistībā ar piemērotības novērtējumu. Darbiniekiem jābūt arī nepieciešamajām zināšanām un kompetencei attiecībā uz vēlmju ilgtspējas jomā kritērijiem, kā noteikts MIFID II deleģētās regulas 2. panta 7. punktā, un jāspēj netehniskā veidā izskaidrot klientiem dažādus aspektus. Šim nolūkam sabiedrībai jānodrošina atbilstoša personāla apmācība.
107. Citiem darbiniekiem, kuri tieši nesaskaras ar klientiem, bet ir jebkādā citā veidā iesaistīti piemērotības novērtēšanā, arī ir jānodrošina vajadzīgās prasmes, zināšanas un kompetence, atkarībā no viņu konkrētajiem pienākumiem piemērotības procesā³⁶. Tā var būt, piemēram, anketu izveide, piemērotības novērtējuma vadības algoritmu

³⁴ Informāciju par attiecībām ar profesionāliem klientiem sk. 89. punktā.

³⁵ Atsauce: ESMA71-1154262120-153 EN (rev).

³⁶ EVTI norāda, ka dažas dalībvalstis pieprasa sertificēt tos darbiniekus, kuri sniedz ieguldījumu konsultācijas un/vai portfeļa pārvaldības pakalpojumus, vai ieviest līdzvērtīgas sistēmas, lai nodrošinātu, ka darbiniekiem, kuri iesaistīti būtiskos piemērotības procesa aspektos, ir attiecīgs zināšanu un kompetences līmenis.

noteikšana vai citi aspekti, kas vajadzīgi, lai veiktu piemērotības novērtējumu un uzraudzītu piemērotības prasību ievērošanu.

108. Attiecīgi izmantojot automatizētus rīkus (tostarp hibrīdrīkus), ieguldījumu sabiedrībām ir jānodrošina, ka darbinieki, kuri iesaistīti darbībās, kas saistītas ar šo rīku definēšanu:
- (a) pienācīgi izprot tehnoloģiju un algoritmus, kas izmantoti, lai sniegtu digitālu konsultāciju (jo īpaši viņi spēj izprast digitālās konsultācijas pamatā esošo algoritmu loģisko pamatojumu, riskus un noteikumus); un
 - (b) spēj izprast un izvērtēt algoritmu ģenerēto digitālo/automatizēto konsultāciju.

Uzskaitē

Attiecīgie tiesību akti: MIFID II 16. panta 6. punkts, 25. panta 5. un 6. punkts un MIFID II deleģētās regulas 72., 73., 74. un 75. pants.

12. vispārīgā pamatnostādne

109. Sabiedrībām ir vismaz:

- (a) jāuztur pienācīga informācijas uzskaites un saglabāšanas kārtība, lai nodrošinātu sakārtotu un pārredzamu uzskaiti saistībā ar piemērotības novērtējumu, tostarp informācijas iegūšana no klienta, jebkuras sniegtās ieguldījumu (un neieguldīšanas) konsultācijas, kas sniegtas pēc piemērotības pārbaudes izpildes, kā arī saistītie piemērotības ziņojumi, kas izsniegti klientam;
- (b) jānodrošina, ka uzskaites kārtība ir izstrādāta tā, lai varētu konstatēt nepilnības saistībā ar piemērotības novērtējumu (piemēram, produkta pārdošana nepiemērotam klientam);
- (c) jānodrošina, ka saglabātie ieraksti, tostarp klientam izsniegtie piemērotības ziņojumi, ir pieejami attiecīgiem sabiedrības cilvēkiem un kompetentām iestādēm;
- (d) jābūt ieviestiem attiecīgiem procesiem, lai novērstu ikvienu uzskaites kārtības trūkumu.

Paskaidrojošās pamatnostādnes

110. Uzskaites kārtībai, ko sabiedrības pieņēmušas, jābūt izstrādātai tā, lai vēlāk varētu izsekot, kādēļ ieguldījumi tika (netika) veikti un kādēļ tika sniegta ieguldījumu konsultācija, lai gan pēc konsultācijas ieguldījums faktiski netika (tika) veikts. Tas varētu būt svarīgi, ja rodas domstarpības starp klientu un sabiedrību. Tas ir svarīgi arī kontrolei – piemēram, uzskaites trūkumi var traucēt kompetentai iestādei novērtēt sabiedrības veiktā piemērotības novērtēšanas procesa kvalitāti un var mazināt vadības spēju noteikt maldinošas pārdošanas riskus.

111. Tādēļ ieguldījumu sabiedrībai ir jādokumentē visa attiecīgā informācija saistībā ar piemērotības novērtēšanu, piemēram, informācija par klientu (tostarp, kā šo informāciju izmanto un interpretē klienta riska profila noteikšanai) un informācija par klientam ieteiktajiem vai klienta vārdā iegādātajiem finanšu instrumentiem, kā arī piemērotības ziņojums, kas izsniegts klientam. Šajā dokumentācijā ir jāiekļauj:
- jebkuras izmaiņas, ko sabiedrība veikusi saistībā ar piemērotības novērtējumu, jo īpaši jebkuras izmaiņas klienta ieguldījumu riska profilā;
 - finanšu instrumentu veidi, kas atbilst šim profilam, un pamatojums šādam novērtējumam, kā arī jebkuras to izmaiņas un izmaiņu pamatojums;
 - situācijas, kad klienta vēlmes ilgtspējības jomā tiek pielāgotas saskaņā ar MIFID II deleģētās regulas 54. panta 10. punktu, tostarp skaidrs paskaidrojums par šādas pielāgošanas iemesliem.
112. Sabiedrībām jāizprot papildu riski, kas var ietekmēt ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu, izmantojot tiešsaistes/digitālos rīkus, piemēram, ļaunprātīgas kiberdarbības, un jāveic pasākumi šo risku mazināšanai³⁷.

³⁷ Sabiedrībām ir jāņem vērā šādi riski ne tikai saistībā ar noteikumiem, kas izklāstīti pamatnostādņē, bet arī pildot plašākus sabiedrības pienākumus, kas noteikti FITD II 16. panta 4. punktā, lai veiktu pieņemamus pasākumus un nodrošinātu ieguldījumu pakalpojumu un darbību izpildes nepārtrauktību un regularitāti, kā arī pildot ar to saistīto deleģēto aktu attiecīgās prasības.